

CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG (CYS)

Cofnodion y cyfarfod hybrid a gynhaliwyd ar 10 Chwefror 2026

YN BRESENNOL: Y Cynghorydd Non Dafydd (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Arfon Wyn (Is-gadeirydd)

Yr Awdurdod Addysg

Y Cynghorwyr Gwilym O Jones, Dylan Rees, Keith Roberts

Yr Enwadau Crefyddol

Mrs Collette Owens (Yr Eglwys Gatholig)
Y Parchedig Deborah Stammers (Undeb Bedyddwyr Cymru)

Cynrychiolwyr Athrawon

Mrs Manon Morris-Williams (Ysgol Santes Dwynwen) (o 2:35yp)
Mr Owain Roberts (Ysgol Cybi)

WRTH LAW: Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc
Mr Owen T Davies (Uwch Reolwr, Sector Cynradd, Gwasanaeth Addysg) (Clerc i'r CYS)
Mr Phil Lord (Ymgynghorydd Annibynnol Crefydd Gwerthoedd a Moeseg)
Mrs Shirley Cooke (Swyddog Pwyllgorau)

HEFYD YN BRESENNOL: Mr Luke Donnellan (Dyneiddwyr Prydain)

YMDDIHEURIADAU: Mrs Mefys Jones-Edwards (Ysgol Syr Thomas Jones, Amlwch)
Sarah Lloyd (Y Dyneiddwyr)
Y Parchedig Neil Ridings (Yr Eglwys yng Nghymru)
Mr Rheinallt Thomas (Aelod Cyfetholedig)

1. DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2. COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion drafft cyfarfod blaenorol y CYS a gynhaliwyd ar 16 Hydref 2025 a chadarnhawyd eu bod yn gywir, yn amodol ar y canlynol: -

Materion yn codi o'r cofnodion: -

- Cadarnhaodd y Cadeirydd bod copi o fersiwn terfynol Adroddiad Blynyddol CYS Ynys Môn ar gyfer 2024/25 wedi cael ei anfon at Lywodraeth Cymru er gwybodaeth.
- Cadarnhaodd yr Uwch Reolwr, Sector Cynradd (Clerc y CYS), ei fod wedi ysgrifennu at Gymdeithas CYSAGau Cymru i ofyn i'r Pwyllgor Gwaith Iunio templed i'w ddefnyddio gan Gynghorau Ymgynghorol Sefydlog i fabwysiadu amcanion cenedlaethol, ac y gallai CYSau eu hychwanegu at eu cynlluniau datblygu er mwyn nodi a rhannu arfer dda. Dywedodd nad yw Cymdeithas CYSAGau Cymru wedi ymateb eto.
- Cadarnhaodd yr Uwch Reolwr, Sector Cynradd, ei fod wedi ysgrifennu at y pedwar grŵp crefyddol sydd â seddi gwag ar y CYS a gofyn i bob un ohonynt enwebu aelod i'w cynrychioli ar y CYS. Dywedodd ei fod yn disgwyl ymateb gan y grwpiau crefyddol dan sylw ac y byddai'n darparu adborth yng nghyfarfod nesaf y CYS ym mis Gorffennaf.

Gweithred: Bod yr Uwch Reolwr, Sector Cynradd, yn cysylltu â'r Pennaeth Democratiaeth i drafod penodi aelod etholedig i'r sedd wag ar y CYS.

3. CYMDEITHAS CYSAGau CYMRU (CCYSAGauC)

Cyflwynwyd, er gwybodaeth, cofnodion drafft cyfarfod hybrid o CCYSAGauC a gynhaliwyd ar 19 Tachwedd 2025, dan arweiniad Bro Morgannwg, a chawsant eu nodi.

Cynhelir Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol CCYSAGauC ar 19 Mawrth 2026.

PENDERFYNWYD nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd.

4. DYNEIDDIAETH - MANTEISION CYNNWYS ARGYHOEDDIADAU ATHRONYDDOL ANGHREFYDDOL YN Y CWRICWLWM CREFYDD, GWERTHOEDD A MOESeg

Cafwyd cyflwyniad gan Mr Luke Donnellan, Cyfarwyddwr Deall Dyneiddiaeth, a oedd yn rhoi cipolwg ar sut mae Dyneiddiaeth yn cefnogi ac yn fanteisiol i athrawon Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg mewn ysgolion yng Nghymru.

Dywedodd Mr Donnellan fod rhaid i Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg adlewyrchu mai Cristnogaeth yw'r brif grefydd yng Nghymru, yn ogystal ag ystyried dysgeidiaeth ac arferion byd-olygon crefyddol ac anghrefyddol eraill.

Nodwyd fod addysgu Dyneiddiaeth yn y cwricwlwm yn cefnogi pwnc sy'n gyfoethog o ran gwybodaeth, a'i fod yn caniatáu i ddisgyblion ddatblygu a deall eu byd a'i hanes. Mae'r pwnc hefyd yn addysgu cyd-ddealltwriaeth a chydlyniant cymdeithasol. Amlygwyd y gall dysgu am Ddyneiddiaeth helpu i gefnogi datblygiad personol trwy archwilio credoau, gwerthoedd a chwestiynau mawr bywyd.

Cyfeiriodd Mr Donnellan hefyd at argyhoeddiadau athronyddol anghrefyddol a dywedodd fod athroniaeth Dyneiddiaeth yn cynnwys dealltwriaeth naturiolaid o natur ddynol: pwy ydyn nhw; o ble daethon nhw; i ble maen nhw'n mynd ar ôl marw? Dywedodd fod Dyneiddwyr yn feddylwyr beirniadol sy'n deall byd gwyddoniaeth, lle maent yn chwilio am dystiolaeth. Maent yn pryderu am warchod yr amgylchedd a'r byd o'u hamgylch. Maent yn rhannu gwerthoedd moesegol, yn arddangos rheswm, parch, empathi, caredigrwydd dynol, datrys problemau ac ati. Maent yn credu mai un bywyd yn

unig sydd ac yn siarad am yr angen i ddarganfod rhyddid mynegiant a hapusrwydd a pheidio â niweidio eraill. Maent yn ymarfer amrywiaeth o ran eu byd-olygon ac yn ceisio cyflawni eu huchelgeisiau a byw bywydau ystyrion.

Nodwyd bod rhai Dyneiddwyr yn dathlu'r Nadolig, gwyliau a seremonïau, ond nid am resymau crefyddol.

Diolchodd y Cadeirydd i Mr Donnellan am ei gyflwyniad diddorol iawn ac addysgiadol ynglŷn â Dyneiddiaeth.

PENDERFYNWYD nodi cynnwys y cyflwyniad.

5. CYNLLUN DATBLYGU CYS YNYS MÔN AR GYFER 2025/26

Cafwyd adroddiad gan yr Ymgynghorydd Annibynnol Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg ar y gweithredoedd canlynol o Gynllun Datblygu'r CYS:

- Hyrwyddo'r CYS - er mwyn sicrhau fod ysgolion yn ystyried bod y CYS yn gorff perthnasol, pwysig y gallant droi ato am gyngor ac atebion i gwestiynau.
- Datblygu Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg - mae angen i athrawon ymgyswgu â'r term 'lensys' ac iaith a ddefnyddir yn eu maes llafur cytûn. Nodwyd y gellir teilwra unrhyw geisiadau am gefnogaeth gan ysgolion fel ei fod yn addas i bob ysgol unigol.
- Addoli ar y cyd - mae ysgolion yn glynu at yr hawl i dynnu'n ôl mewn perthynas ag addoli ar y cyd ond nid ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg. Amlygwyd ei bod yn bwysig sicrhau fod negeseuon allweddol yn cael eu rhannu â'r bobl gywir.

Dywedodd yr Uwch Reolwr, Sector Cynradd, y byddai'r Ymgynghorydd Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn mynychu sesiwn hyfforddiant a chyfarfod HMS y tymor nesaf er mwyn adolygu Canllawiau AG ac atgoffa Penaethiaid o'r disgwyliadau sydd arnynt.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc y byddai'r Bwletin ysgolion chwarterol yn cael ei rannu â Llywodraethwyr Ysgol yn ogystal ag athrawon. Mae trefniadau ar waith i ddarparu rhwydwaith Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg maes o law, a bydd yn cynnwys y Newyddlen.

Awgrymwyd y dylai terminoleg a chynnwys yr hyfforddiant sy'n cael ei gynnig gael eu trafod yn y cyfarfodydd ar y cyd â phenaethiaid. Mewn ymateb, dywedodd yr Uwch Reolwr, Sector Cynradd, y byddai'n anfon gwybodaeth ymlaen ynglŷn â'r hyfforddiant HMS nesaf ar gyfer ysgolion er mwyn eu diweddarau.

Dywedodd yr Ymgynghorydd Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg y byddai cynnydd mewn perthynas â'r Cynllun Datblygu'n cael ei gofnodi yn yr adroddiad blynyddol eleni, ac y byddai copi'n cael ei anfon at Lywodraeth Cymru.

PENDERFYNWYD nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd mewn perthynas â Chynllun Datblygu'r CYS.

Gweithred: Bod yr Uwch Reolwr, Sector Cynradd, yn anfon gwybodaeth ynglŷn â chynnwys y sesiwn hyfforddiant hms nesaf ar gyfer ysgolion.

6. RHEOLI DIDDYMU'R HAWL I DYNNU YN ÔL O GREFYDD, GWERTHOEDD A MOESEG

Dywedodd yr Ymgynghorydd Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg nad yw rhai rhieni'n gyfarwydd â'r gyfraith ynghylch diddymu'r hawl i dynnu'n ôl o wersi Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, a'u bod yn pryderu am gynnwys y pwnc. Dywedodd bod rhaid i ysgolion fod yn barod i ymgysylltu â rhieni trwy gynnig cefnogaeth a dealltwriaeth, yn ogystal â rheoli pryderon yn sensitif a gofalus.

Esboniodd yr Ymgynghorydd Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg y gallai problemau godi os yw ysgolion yn darparu Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg sy'n hyrwyddo un crefydd arbennig, ond nid dyma sut y dylai'r pwnc gael ei gyflwyno. Byddai angen i ysgolion edrych pa un a yw eu gwersi Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn blwraliaethol ei natur ac ymchwilio ymhellach trwy gynnal trafodaethau mewnol.

Nodwyd fod rhai rhieni eisiau tynnu eu plant o wersi Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg am resymau rhagfarnlyd neu hiliol. O dan y fath amgylchiadau, gall ysgolion drosglwyddo'r wybodaeth honno i'r tîm cynhwysiant. Mynegwyd pryderon y gallai ysgolion ymateb trwy ddewis yr opsiwn hawdd er mwyn datrys y mater, a dim ond addysgu Cristnogaeth, ond nid dyma sut y dylid addysgu Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg.

Mae un ysgol eglwys ar Ynys Môn wedi derbyn cais i dynnu plentyn o wersi Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg. Pwysleisiodd yr athrawes nad oes hawl ganddynt i ofyn pam. Derbyniwyd cais i'r mater hwn gael ei godi yn ystod diwrnod hyfforddiant HMS, fel bod staff a phenaethiaid yn gwybod sut i ymateb yn y dyfodol.

Cyflwynwyd ganllawiau drafft ynghyd â llythyrau i rieni er mwyn sbarduno sgwrsiau rhwng ysgolion a rhieni, a chawsant eu derbyn gan y CYS.

PENDERFYNWYD: -

- **Cymeradwyo'r llythyr drafft i rieni sydd wedi'i gynnwys yng Nghynllun Gweithredu'r CYS.**
- **Bod yr Uwch Reolwr, Sector Cynradd, yn rhannu'r llythyr i rieni gyda phenaethiaid**

7. NEWYDDLEN CYS YNYS MÔN

Dywedodd yr Ymgynghorydd Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg fod Mr Luke Donnellan o Ddyneiddwyr Prydain, a Dr Gareth Evans-Jones o'r Ganolfan Addysg Grefyddol ym Mhrifysgol Bangor, wedi ysgrifennu erthyglau ar gyfer y Newyddlen dymhorol ac y byddant yn cael eu cyhoeddi ar-lein i ysgolion maes o law.

8. UNRHYW FATERION PENODOL I'R CYS

Yn dilyn trafodaeth, **PENDERFYNWYD gwahodd yr Athro Nathan Abrams o Brifysgol Bangor i roi cyflwyniad ar Edrych ar Iddewiaeth trwy gydol hanes**

Cymru.

9. CYFARFOD NESAF:

Nodwyd y byddai cyfarfod nesaf y CYS yn cael ei gynnal ar 9 Gorffennaf 2026 am 2:00 pm.

Daeth y cyfarfod i ben am 3:25 pm

**Y CYNGHORYDD NON DAFYDD
CADEIRYDD**